Yeni Azərbaycan.-2024.-6 mart.-№43.-S.5.

BMT-nin altıncı İqlim Dəyişikliyi Konfransı

COP6 harada keçirilib?

Günel Abbas

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının altıncı İqlim Dəyişikliyi Konfransı 13-25 noyabr 2000-ci il tarixlərində Hollandiyanın Haaqa şəhərində keçirildi. Konfransda aparılan müzakirələr tez bir zamanda mühüm siyasi məsələlər üzrə yüksək səviyyəli debata çevrildi. Bunlara ABŞ-ın meşələrdə və əkinçilik sahələrində karbon "batırmalarını" kreditləşdirmək təklifi ilə bağlı əsas müzakirələr daxil edilmişdi. Bununla da ABŞ emissiyaların azaldılmasının əhəmiyyətli bir hissəsini kompensasiya etmək, inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqlim dəyişikliyinin mənfi təsirlərinin öhdəsindən gəlmək üçün necə maliyyə yardımı ala biləcəkləri barədə nəticələrə gəldi.

COP6-nın son saatlarında ABŞ və bəzi Aİ ölkələri, xüsusilə Böyük Britaniya arasında bəzi kompromislər əldə olunsa da, Danimarka və Almaniyanın başçılıq etdiyi Aİ ölkələri güzəştə getməyi rədd etdi. Bununla da Haaqa danışıqları iflasa uğradı. COP6-nın prezidenti Yan Pronk danışıqların sonradan davam etdiriləcəyi barədə fikirlər yekunlaşmadan COP6-nı dayandırdı. Daha sonra COP 6 iclaslarının iyulun ikinci yarısında Almaniyanın Bonn şəhərində davam etdiriləcəyi açıqlandı. Qərara alındı ki, UNFCCC tərəflərinin növbəti müntəzəm görüşü olan COP7 2001-ci ilin oktyabr-noyabr aylarında Mərakeşdə keçirilsin.

İki hissəli danışıqlar

COP6 danışıqları 17-27 iyul 2001-ci il tarixlərində Almaniyanın Bonn şəhərində davam etdirildi və Haaqada münaqişəyə səbəb olan fikir ayrılıqlarının həllində çox az irəliləyiş əldə edildi. Lakin bu görüş Corc Buş ABŞ prezidenti olduqdan və 2001-ci ilin martında Kioto protokolunu rədd etdikdən sonra baş tutdu. Nəticədə bu görüşdə iştirak edən ABŞ nümayəndə heyəti Protokolla bağlı danışıqlarda iştirakdan imtina edərək görüşdə müşahidəçi rolunu öz üzərinə götürməyə üstünlük verdi. Digər partiyalar əsas məsələləri müzakirə edərkən, görüşdən əvvəl gözləntilərin az olmasını nəzərə alaraq əksər müşahidəçilərin təəccübünə səbəb olan əksər siyasi məsələlər üzrə razılıq əldə olundu. Müqavilələrə aşağıdakılar daxildir:

1) Çevik mexanizmlər: Buraya emissiyaların ticarəti, birgə tətbiq və sənayeləşmiş ölkələrə daxili emissiyaların azaldılmasına alternativ olaraq inkişaf etməkdə olan ölkələrdə emissiyaların azaldılması fəaliyyətlərini maliyyələşdirməyə imkan verən Təmiz İnkişaf Mexanizmi (CDM) daxil idi. Bu sazişin əsas elementi ondan ibarət idi ki, ölkənin mexanizmlərdən istifadə etməklə tələb edə biləcəyi kredit üzrə heç bir kəmiyyət məhdudiyyəti olmayacaqdı. Bir şərtlə ki, daxili tədbirlər hər bir Əlavə B ölkəsinin öz məqsədlərinə nail olmaq üçün səylərinin mühüm elementini təşkil etsin.

2) Karbon batması: Meşə və kənd təsərrüfatı torpaqlarının idarə edilməsi və yaşıllaşdırma da daxil olmaqla atmosferdən karbonu udan və ya saxlayan geniş spektrli fəaliyyətlər üçün kreditlərin verilməsi və bir ölkənin tələb edə biləcəyi kreditlərin məbləğinə ümumi məhdudiyyət qoyulmaması qərara alındı. Meşələrin idarə olunmasına gəldikdə, Əlavə Z hər bir Əlavə 1 ölkəsi üçün ölkəyə xas olan yuxarı hədləri müəyyən edirdi. Beləliklə, Yaponiyaya 13 milyon tonluq həddə kredit vermək olar (baza ilində emissiyaların təxminən 4%-ni təşkil edir). Təsərrüfatların idarə edilməsi üçün isə ölkələr yalnız 1990-cı il səviyyəsindən yuxarı karbon sekvestrasiyasının artmasına görə kredit ala bilərlər.

3) Uyğunluq: Protokol müddəalarına əməl edilməməsi hallarının aradan qaldırılması üçün uyğunluq prosedurları və mexanizmləri üzrə yekun fəaliyyət COP7-yə qədər təxirə salındı. Lakin emissiya hədəfləri yerinə yetirilmədiyi təqdirdə 1,3 tondan 1-ə qədər çatışmazlıqların ödənilməsi tələbi var.

4) Maliyyələşdirmə: İqlim dəyişikliyi ilə bağlı ehtiyacları dəstəkləmək üçün üç yeni fondun yaradılması haqqında razılıq əldə edildi: 1) Bir sıra iqlim tədbirlərini dəstəkləmək üçün iqlim dəyişikliyi fondu; 2) Milli Uyğunlaşma Fəaliyyət Proqramlarını dəstəkləmək üçün ən az inkişaf etmiş ölkə fondu; 3) CDM vergisi və könüllü töhfələr tərəfindən dəstəklənən Kioto Protokoluna uyğunluq fondu.

Bu qərarlarla bağlı bir sıra təfərrüatlar müzakirə olunmalı və razılaşdırılmalı idi. Həmin qərarlar COP7-də müzakirə edilən əsas məsələlər olacaqdı.